

SPECIALISTS TRAINING FOR THE HIGHEST QUALIFICATION IN THE V. I. VERNADSKYI NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE IN 2002–2019

The issue of training highly qualified personnel at the Vernadskyi National Library of Ukraine as part of postgraduate studies and the specialized academic council to defend PhD and doctoral theses is considered. The basic indicators and tendencies of development of personnel potential of the library in the period from 2002 to 2019 are given.

Keywords: training of highly qualified personnel, postgraduate studies, specialized academic council, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine.

УДК 012:[026:37](477.411)ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського:004

Пономаренко Лариса Олександрівна,

ORCID 0000-0002-4388-274X,

кандидат наук із соціальних комунікацій,

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського,

Київ, Україна

e-mail: larisa_dnpb@ukr.net

БІБЛІОГРАФІЧНІ РЕСУРСИ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА

Розглянуто питання створення різних типів і видів бібліографічної продукції під впливом цифровізації. Здійснено аналіз тенденцій розвитку бібліографічних ресурсів.

Ключові слова: бібліографічні ресурси, бібліографічні покажчики, інформаційні потреби користувачів, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.

Під впливом викликів ХХІ ст. освітянські бібліотеки трансформують та змінюють вектори своєї діяльності, створюють інноваційні продукти та сучасні інформаційні сервіси. Цифровізація суспільства створює умови й пропонує різні форми входження бібліотек в єдиний інформаційний простір. Характеризуючи діяльність освітянських бібліотек слід відзначити, насамперед, орієнтацію на надання послуг засобами віртуальних комунікацій та

переміщення взаємодії з користувачами в площину віртуальних комунікацій, створення власних інформаційних ресурсів та комфортного середовища для споживачів педагогічної інформації.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) вже понад 20 років створює умови для рівного доступу користувачів до документів, інформації та знань з метою інформаційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки і практики з урахуванням світових тенденцій розвитку й досвіду зарубіжних країн; науково-інформаційного супроводу досліджень установ Національної академії педагогічних наук України (далі НАПН України). Науковцями бібліотеки розроблено систему науково-інформаційної діяльності мережі освітянських бібліотек України, яка передбачає три напрями діяльності – аналітичний, реферативний, бібліографічний. Відповідно до цього у структурі науково-інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського варто виділити бібліографічні, реферативні та аналітичні ресурси (продукцію), які спрямовані на забезпечення інформаційних потреб фахівців галузі освіти.

Науково-теоретичні засади та практика створення бібліографічної продукції ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розглянуто у публікаціях науковців Л. О. Пономаренко, Л. І. Самчук, Н. А. Стельмах, Л. І. Страйгородської, С. В. Тарнавської.

Як всеукраїнський галузевий інформаційний, науково-методичний та координаційний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України бібліотека здійснює підготовку науково-допоміжних бібліографічних видань, які відображають сучасні напрями досліджень у галузі педагогіки і психології. Системність, науковість, актуальність тематики, релевантність інформації, відповідність потребам фахівців, повнота та вичерпність, глибока рестроспектива завдяки залученню широкої джерельної бази, використання електронних і друкованих джерел інформації, традиційних та електронних каталогів власних і національних, провідних галузевих бібліотек, застосування інформаційно-комунікаційних технологій, системи гіперпосилань на повні тексти – це базові принципи у підготовці бібліографічної продукції. До їх підготовки залучаються провідні фахівці галузі, які беруть участь як у розробці структури тематичних видань, так і у рецензуванні.

Електронний каталог ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та Науково-педагогічна електронна бібліотека на вебпорталі, вільний доступ до власних й передплачений доступ до міжнародних баз даних, наукові репозитарії та архіви (Електронна бібліотека НАПН України, репозитарії закладів вищої освіти) та інші сучасні освітні ресурси сприяють оперативному та якісному створенню бібліографічної продукції.

Упродовж 20 років підготовлено й видано понад 150 ґрунтовних науково-допоміжних і рекомендаційних покажчиків, які забезпечують потреби фахівців і науковців освітянської галузі. Доступ до бібліографічної продукції здійснюється через вебпортал бібліотеки.

Не втрачає своєї актуальності цикл бібліографічних покажчиків «Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку» (вип. 1–3), де презентовано документи за досить великий хронологічний період (24 роки), починаючи з 1991 р. по 2015 р.: нормативно-правова база, документи щодо концептуальних засад та основних напрямів модернізації вищої школи, оновлення її змісту та застосування сучасних інноваційних технологій, розкрито проблеми модернізації вищої освіти України в контексті створення європейського освітнього простору і Болонського процесу. Окремі розділи присвячені проблемам удосконалення виховної й науково-дослідної роботи, менеджменту вищої освіти та її науково-інформаційного забезпечення.

Серед останніх розробок слід виокремити науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Національно-патріотичне виховання в Україні» (2019), який відображає стан джерельної бази з проблеми становлення й розвитку національно-патріотичного виховання дітей та молоді в теоретичному й прикладному вимірах педагогічної науки і практики, що актуалізується проблемою збереження національної безпеки та єдності України, і хронологічно охоплює документи за 2014–2018 рр. У виданні представлено нормативно-правову базу з досліджуваного питання, вміщено матеріали, які свідчать про наукову розробку проблем національно-патріотичного виховання, представлено доробок освітян щодо виховання громадянина-патріота в різних закладах освіти, а також у творчій спадщині видатних постатей України. В окремих розділах відображено публікації про проведення добродійної та волонтерської діяльності, реалізацію національно-патріотичного виховання в закладах позашкільної освіти

та громадських об'єднаннях, здійснення військово-патріотичного виховання молоді.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського видає серії біобібліографічних покажчиків, зокрема «Видатні педагоги світу» (12 вип.), які розкривають життя і діяльність плеяди визначних педагогів – Я. Корчака, М. І. Пирогова, С. Русової, В. О. Сухомлинського, К. Д. Ушинського, С. Х. Чавдарова, Я. Ф. Чепіги (Зеленкевич) та ін., видання серій «Академіки НАПН України» (30 вип.) та «Ювіляри НАПН України» (34 вип.) відображають здобутки провідних учених педагогічної й психологічної наук України та популяризують їхні наукові школи.

Незамінним для педагогів у їхній виховній, просвітницькій діяльності залишається щорічний рекомендаційний посібник «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки», який на заміну традиційному вже розпочато у вигляді фактографічної бази даних у АІБС ІРБІС. Щомісячно інфографіка знаменних і пам'ятних дат оприлюднюється у соціальній мережі Facebook.

Характеризуючи тематичне поле бібліографічних ресурсів із педагогіки слід виокремити бібліографічні списки, які оперативно реагують на зміни, які відбуваються в освіті України, та відображають актуальні проблеми галузі – інклюзивне навчання, стейкхолдери освіти, дуальна освіта, булінг тощо, тим самим забезпечуючи інформаційні запити користувачів.

Для ефективного задоволення фахових інформаційних запитів освітян здійснюється моніторинг використання бібліографічних ресурсів (відслідковується кількість завантажень з вебпорталу бібліотеки, Науково-педагогічної електронної бібліотеки, Електронної бібліотеки НАПН України). Шляхом анкетування із залученням онлайн платформ (зокрема Online Test Pad) досліджуються потреби користувачів.

Отже, бібліографічні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у тематичному розрізі охоплюють й відображають освітній процес на різних рівнях освіти (дошкільній, повній загальній середній, позашкільній, професійній (професійно-технічній), фаховій передвищій, вищій і післядипломній), її історичний поступ, розвиток теорії і методики педагогіки, презентують особливості окремих видів освіти (формальної, неформальної, інформальної). Активне використання гіперпосилань

у бібліографічних записах дозволяє оперативно надати користувачу повний текст та вказує на реалізацію політики відкритої науки в Україні. Кількість завантажень бібліографічної продукції свідчить про актуальність тематики, доступність ресурсів та високий рівень їхньої підготовки, що є важливим як у діяльності бібліотеки, так і у подальшому розвитку освіти та педагогіки.

Список використаної літератури

1. Пономаренко Л. Електронні бібліографічні ресурси Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського у формуванні національного інформаційного простору. *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*. 2015. Ч. 25. С. 103–114.

References

1. Ponomarenko, L. (2015). Elektronni bibliografichni resursy Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteki Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskooho u formuvanni natsionalnoho informatsiinoho prostoru [Electronic bibliographic resources at V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine in the national information space]. *Spetsialni istorychni dystsypliny: pytannia teorii ta metodyky – Special historical disciplines: questions of theory and methods*, 25, 103-114. [In Ukrainian].

UDC 012:[026:37](477.411)V.O.Sukhomlynskyi State Scientic and Pedagogical Library of Ukraine:004

Larysa Ponomarenko,

ORCID 0000-0002-4388-274X,

Candidate of Social Communications,

V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

e-mail: larisa_dnpb@ukr.net

BIBLIOGRAPHIC RESOURCES OF V. O. SUKHOMLYNSKYI STATE SCIENTIC AND PEDAGOGICAL LIBRARY OF UKRAINE AND DIGITALIZATION OF SOCIETY

The issue of creating different types and kinds of bibliographic products under the influence of digitization is considered. Trends in the development of bibliographic resources are analyzed.

Keywords: bibliographic resources, bibliographic indexes, information needs of users, V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine.